

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «ПРОДУКТИ
ХАРЧУВАННЯ» В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-1 -а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Котелевець Анна Олександрівна

Керівник к. ф. н., доц. Шевчук О. В.

Рецензент к. ф. н., доц. Веремчук Е.О.

Запоріжжя – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра Англійської філології та лінгводидактики

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Котелевець Анни Олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Лексико-семантичне поле «продукти харчування» в сучасній англійській мові»

керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Шевчук Оксана Василівна, к.ф.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» квітня 2021 року № 566-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 07 грудня 2021 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту) ключові праці наукові праці, де висвітлювалась подана проблема (В.В. Виноградов, В.Г. Адмони, Н.Д. Арутюнова, В.Ю. Апресян, Н. Н. Болдірев, А. Вежбицька, Г.А. Уфимцева, Л.М. Васильєв, І.М. Кобозева, О.О. Селіванова, З.Н. Вердієва).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити 1) дати визначення лексико-семантичного поля як лінгвістичного явища; 2) встановити залежність вживання лексичних одиниць від їхнього семантичного змісту; 3) проаналізувати особливості семантики одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування» в сучасній англійській мові; 4) дослідити етимологічні та етнічні фактори, які впливають на вживання одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування»; 5) описати розташування одиниць лексико-семантичного поля продукти харчування в ядерній зоні та на периферії.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Шевчук О.В., к.ф.н, доц.	05.05.2021.	05.05.2021.
Розділ 1	Шевчук О.В., к.ф.н, доц.	11.09.2021.	11.09.2021.
Розділ 2	Шевчук О.В., к.ф.н, доц.	20.10.2021.	20.10.2021.
Висновки	Шевчук О.В., к.ф.н, доц.	19.11.2021.	19.11.2021.

6. Дата видачі завдання 08.04.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	серпень 2021	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2021	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9.	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

А.О. Котелевець
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проєкту)

(підпис)

О.В. Шевчук
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

В. А. Бережний
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота –54 стор., 89 джерел.

Об'єкт дослідження: лексико-семантичне поле «продукти харчування» в сучасній англійській мові.

Мета роботи: встановлення особливостей організації лексико-семантичного поля «продукти харчування» в сучасній англійській мові.

Теоретико-методологічні засади: наукові праці, де висвітлювалась подана проблема (В.В. Виноградов, В.Г. Адмони, Н.Д. Арутюнова, В.Ю. Апресян, Н. Н. Болдірев, А. Вежбицька, Г.А. Уфімцева, Л.М. Васильєв, І.М. Кобозева, О.О. Селіванова, З.Н. Вердієва).

Отримані результати: Структура, склад і ієрархія семантичного поля «продукти харчування», семний набір його одиниць, їх конотативний потенціал значною мірою визначаються особливостями того фрагмента картини світу, яку покриває дане семантичне поле.

Етнокультурно і соціально детермінована, цінність проявляється у специфічному відборі лінгвістичних засобів для опису фактів і явищ навколишньої дійсності під певним кутом зору. Таким чином, реципієнт отримує інформацію, яка є вже певним чином прагматично обробленою. Ядерну зону семантичного поля «продукти харчування» складає власномовна лексика, тобто слова англосаксонського походження. Проте, деякі запозичення настільки асимілювалися в мові-реципієнті, що сприймаються лінгвокультурними спільнотами як власно мовна лексика, характеризуються високою частотністю вживання та, відповідно, розташовані в ядерній зоні зіставлювальних семантичних полів.

Ключові слова: *лексико-семантичне поле, ядерна зона, периферійна зона, концептуальна модель*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	7
1.1 Поняття лексико-семантичного поля у сучасному мовознавстві	7
1.2 Особливості структури лексико-семантичного поля	9
1.3 Принципи побудови лексико-семантичного поля	15
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСТИТУЕНТІВ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ» В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	26
2.1 Методологія дослідження структури лексико-семантичного поля.....	26
2.2 Словникові дефініції конститuentів лексико-семантичного поля «продукти харчування»	30
2.3 Лінгвокультурологічний аспект номінації «продукти харчування» ...	33
2.4 Особливості структури лексико-семантичного поля «продукти харчування» в англійській мові	36
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47

ВСТУП

Лексико-семантичне поле «продукти харчування» займає важливе місце у будь-якій сучасній мові. Практично щодня ми чуємо або самі вживаємо слова, що так чи інакше пов'язані з їжею. Поняття «продукти харчування» нерозривно пов'язане з непостійністю, що стимулює оновлення мови, обов'язковою умовою функціонування якої як засобу спілкування є здатність до номінації.

Номінативні одиниці мови виступають у ролі будівельного матеріалу для одиниць комунікації, оскільки процес передачі інформації базується на безпосередньому введенні у висловлювання нових слів, що позначають невідомі поняття. Таким чином, словник поняття «продукти харчування» постійно поповнюється і розширяється.

Дослідження присвячено лексико-семантичному полю «продукти харчування» у сучасній англійській мові. У роботі вживано комплексний аналіз одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування», які знаходяться в його ядерній зоні та на периферії.

Подана проблема дослідження неодноразово висвітлювалась у наукових працях вітчизняних та зарубіжних лінгвістів [Виноградов 1974; Адмони 1988; Арутюнова 1990; Апресян 1993; Болдырев 200; Вежбицкая 2001]. Проте дослідження цієї проблеми не виходили за межі традиційного підходу до лексико-семантичного поля як сукупності слів різних частин мови, що мають спільну лексичну цінність (спільний інтегральний компонент значення) і протиставляються завдяки розбіжностям у їх змісті.

Разом із тим, звернення сучасної наукової думки до проблем дослідження лексико-семантичного поля та функціонування мовних одиниць, що входять до його складу (Г.А. Уфимцева, Л.М. Васильєв, Ю.Д. Апресян, І.М. Кобозева, О.О. Селіванова, З.Н. Вердієва) відкриває нові перспективи для вивчення окремих лексичних одиниць з певним спільним

семантичним значенням з використанням принципів і методів аналізу, які були розроблені для дослідження лексико-семантичного поля. Зіставні дослідження різних семантичних «пластів» (лексико-семантичні групи, лексико-семантичні поля) дають змогу побачити те універсальне, що складає сутність лексичного складу мови та виявити те специфічне, що утворює її нові лексичні одиниці.

У сучасних дослідженнях можна знайти різноманітні точки зору на проблему лексико-семантичного поля. Постійний розвиток і еволюція суспільства вимагає від мови перебування на рівні вимог часу, оскільки вона повинна задовольняти потреби людей, що нею користуються.

Зміни в різних сферах життя соціуму (суспільно-політичній, економічній, науково-технічній, духовній, культурній) породжують для мови нові об'єкти номінації і формують потребу в неологізмах. Водночас мова як системно-структурне утворення характеризується такою внутрішньою організацією (системні міжрівневі взаємозв'язки, власний словотворчий потенціал, стилістичні зміни, існування мовних антиномій тощо), яка є чинником динамічних процесів.

Ідеї та принципи семантичного аналізу мови, які надалі були об'єднані під загальною назвою дослідження семантичного поля, виникали і склалися поступово. Вони беруть свій початок в кінці XIX – на початку XX століть. Формулювання цих ідей та принципів ми знаходимо в працях А.А. Потебні, М.М. Покровського, Р.М. Мейера, Й. Тріра, Г. Штенберга, Г. Ібсена, В. Порціга, А. Йолеса та інших вчених.

Актуальність теми дослідження визначається загальною спрямованістю сучасних мовознавчих студій на вивчення та аналіз лексичних одиниць сучасної англійської мови у рамках лексико-семантичного поля, а також розробки нових підходів до контенту лексико-семантичної групи, яка об'єднана спільним змістом «продукти харчування».

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше лексико-семантичне поле «продукти харчування» досліджується за допомогою

проведення діахронічного аналізу лексико-семантичного поля «продукти харчування» та вперше є описані основні ознаки лексико-семантичного поля «продукти харчування».

Об'єктом дослідження є лексико-семантичне поле «продукти харчування» в сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є особливості організації лексико-семантичного поля «продукти харчування».

Метою дослідження є встановлення особливостей організації лексико-семантичного поля «продукти харчування» в сучасній англійській мові.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- дати визначення лексико-семантичного поля як лінгвістичного явища;
- встановити залежність вживання лексичних одиниць від їхнього семантичного змісту;
- проаналізувати особливості семантики одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування» в сучасній англійській мові;
- дослідити етимологічні та етнічні фактори, які впливають на вживання одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування»;
- описати розташування одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування» в ядерній зоні та на периферії.

Матеріалом дослідження слугували лексичні одиниці, що позначають продукти харчування, які було зібрано шляхом суцільної виборки з лексиграфічних джерел.

В роботі використовувалися наступні *методи* дослідження:

- метод діахронічного аналізу для опису процесів утворення слів і мотиваційних зв'язків між словами на позначення продуктів харчування;
- описовий метод для аналізу наповнення лексичними одиницями лексико-семантичної групи «продукти харчування»;

– зіставний метод для дослідження функціональних особливостей лексичних одиниць різного етимологічного походження у межах лексико-семантичного поля «продукти харчування».

Практичне значення роботи полягає в можливості використання отриманих результатів для підготовки до семінарів з лексикології та теоретичної граматики, занять з практики англійської мови, складання тезауруса «продукти харчування».

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі обґрунтовано теоретичні засади дослідження лексико-семантичних полів в сучасній англійській мові: розглянуто поняття лексико-семантичного поля у сучасному мовознавстві та особливості його побудови.

Другий розділ містить аналіз особливостей організацій лексико-семантичного поля «продукти харчування» в сучасній англійській мові, а саме словникових дефініцій конститuentів поданого лексико-семантичного поля, досліджено лінгвокультурологічний аспект номінації «продукти харчування».

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 54, кількість використаних джерел 89.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття лексико-семантичного поля у сучасному мовознавстві

Первинне основне розчленовування мови на *лексичне* і *граматичне* зв'язане з розумінням мови як форми, як віддзеркалення об'єктивної дійсності за допомогою мислення. *Лексичне* і *граматичне* є двома полюсами єдиної шкали. На цій шкалі розташовуються всі рівні і яруси цілісної ієрархічної мовної системи, так само як і «взаємозалежні і взаємообумовлені мовні категорії і відношення між ними». Розчленована зона семантики слова, лексико-семантичні варіанти знаходять формальну опору у сфері граматики. Цей процес лежить в основі формальної диференціації лексико-семантичні варіанти слова.

Визнання лексики як системи передбачає розгляд лексичних одиниць в рамках груп семантичної близькості (семантичних полів), вивчення зміста та структури яких дають можливість представити ту частину лексики певної мови, яка вивчається, як «системну і структурну організацію» [Михайлюк 1999, с. 130]. Зверненість поля, з одного боку, до сфери понятійних категорій, у термінах яких людина осмислює світ, а з другого боку, – до сфери самої мови як семіотичної системи, призначеної для результатів розумової діяльності, обумовлює специфіку підходів до виділення лексико-семантичних полів.

Таких підходів по суті два – екстралінгвістичний, детермінований як логікою предметного світу, так і логікою мислення, і власне лінгвістичний, який враховує конкретні мовні явища, відношення між словами і їхні значеннями [Іванова 1995, с. 88; Денісов 1991, с. 14-17].

Е.Л. Березович вважає, що «аналіз семантичних полів можна вести на трьох рівнях – власне семантичному, мотиваційному і рівні культурної символіки» [Березович 2004, с. 5].

Власне семантичний рівень утворюється, виходячи із значень слів; склад одиниць, які слід розглядати при роботі на цьому рівні, визначається логічними відносинами між поняттями. Мотиваційний рівень поля означає «угруповання слів на основі спільності і їх мотиваційної моделі (мотиваційної ознаки)» [Толстая 2002, с. 116]. При такому угрупованні лексичний матеріал може бути розглянутий «ретроспективно» (з погляду моделей мотивації, які лягли в основу даних слів) і «перспективно» (виходячи із здатності слів даного поля ставати джерелом семантичної або семантико-словотворчої деривації).

Мотивація розуміється як «вибір і закріплення ознаки або ознак сутностей, які називаються, в їхні найменуваннях в процесі номінації. Мотивованість є результативний аспект мотивації у формі позначення в синхронії» [Крот 2002, с. 5].

Стосовно семантичної класифікації слів, найчастіше використовується термін «лексико-семантична група слів». Проте, в мовознавстві досі немає однозначного щодо вживання цього терміну. Поняття «лексико-семантична група» було досліджене в роботах Ф.П. Філіна [Філін 2001; 2002], А.А. Уфімцевої [Уфімцева 1987], В.І. Кодухова [Кодухов 2004; 2007].

Базуючись на аналізі праць вищезазначених авторів, можна зробити висновок, що під лексико-семантичною групою слів пропонується розуміти об'єднання на основі семантичної близькості слів на базі спільності їх лексичних значень: семантичні класи – це факти мови, тому їх виділення і аналіз повинні ґрунтуватися, перш за все, на лінгвістичних даних [Копалева 1993, с. 5-8]. Отже, лексико-семантична група слів – це угруповання слів із спільним семантичним змістом.

1.2 Особливості структури лексико-семантичного поля

На відміну від інших систем мови лексична тісно пов'язана із зовнішніми, екстралінгвістичними факторами [Мельников 1999, с. 61]. Вона безпосередньо відображає зміни, що відбуваються в навколишньому середовищі.

Соціальна спрямованість мови і її системність нерозривно пов'язані. Разом з тим вони обумовлюють наявність у самій мові двох аспектів, а в лінгвістичній науці – двох можливих напрямків: зовнішнього, соціолінгвістичного і внутрішнього, системно-структурного.

Соціолінгвістична систематизація словникового складу мови може проводитися з декількох точок зору. По-перше, лексику можна розглядати з точки зору походження слів, тобто виділити в ній лексику власномовну і запозичену. По-друге, словниковий склад мови є неоднорідним з точки зору ступеня і сфери вживання слова, і він може бути систематизованим з урахуванням таких характеристик слів, які є зовнішніми.

У цьому сенсі можна розмежувати лексику, яка активно вживається, і лексику, обмежену у вживанні (наприклад, архаїзми або неологізми). Подальша систематизація лексики здійснюється з точки зору сфер її вживання, тобто мається на увазі розмежування лексики на загальноповсюдну, спеціальну, нейтральну та стилістично марковану.

Системно-семасіологічний підхід, пов'язаний з характеристикою внутрішньої семантичної структури словникового складу мови, досліджує лексику як систему [Кузнецова 1980, с. 16-18]. Поняття системності лексики передбачає дві взаємообумовлені, характерні ознаки цього рівня: по-перше, лексична система як набір словникових одиниць (слів і зворотів, які є засобами номінації); по-друге, лексична система як форма організації цих одиниць і способи їх взаємодії.

Словниковий склад мови послідовно відбивається в різноманітних лінгвістичних словниках. В них досліджуються системні властивості слова, але нерідко це відбувається у відносно обмежених семантичних рамках однієї одиниці. Однак, як зазначав ще М. М. Покровський, «слова та їхні значення живуть не окремо одне від одного, але поєднуються ... в різні групи, причому для заснування угруповання служить подібність або пряма протилежність за основним значенням» [Покровський 2000, с. 265].

Групи, в які за семантичними ознаками об'єднуються слова, можуть виділятися на різній основі. Так, підставою для об'єднання можуть слугувати нелінгвістичні характеристики. Прикладом є розподіл лексики на тематичні групи. Слід зауважити, що деякі дослідники, наприклад В.І. Кодухов, вказує на зумовленість системних семантичних зв'язків слів завдяки немовним факторам (зв'язок самих предметів, явищ об'єктивного світу) як на провідну ознаку системності [Кодухов 2004, с. 151].

В основу угруповання лексем можуть бути покладені власне лінгвістичні властивості слів. Наприклад, традиційний розподіл слів за частинами мови засновано на схожості лексико-семантичних і формально-граматичних ознак. Однак, у будь-якому випадку для об'єднання слів найважливішим критерієм слугує «...наявність (або відсутність) як схожих, так і відмінних ознак в їх семантичній структурі» [Фомина 2001, с. 11-12].

Як вже зазначалося, одиниці мови пов'язані між собою і залежать одне від одного. Вони утворюють систему – безліч елементів, що знаходяться в певних відносинах. В лексичній системі мови такими елементами є найпростіші одиниці – «слова-поняття», тобто слова, вживані в одному з їх значень або, іншими словами, один лексико-семантичний варіант слова (однозначні слова). З таких найпростіших «клітинок», що відображають відповідні сегменти дійсності, складається система мови [Щерба 2004, с. 291].

Елементи лексичної системи тісно взаємодіють, їх пов'язують певні відносини. Накопичений в галузі вивчення лексико-семантичних систем різних мов матеріал демонструє, що лінгвісти частіше концентрують свою

увагу на одиницях опису (елементах) і не завжди детально розглядають відносини, в які вступають або можуть вступати різні елементи. А.Н. Уємов зауважує, що «за умови наявності однакових елементів річ тим самим ще не дана, тобто з одних і тих же елементів можуть складатися різні речі» [Уємов 2003, с. 35].

Трапляються випадки, коли відносини виявляються мало не важливішими, ніж самі елементи. Крім того, обмежений набір відносин (адже число одиниць, які пов'язані ними, практично безмежно) робить опис будь-якого складного об'єкта більш економним.

Результати дослідження мовних рівнів співставними, оскільки сприяють побудові опису не за допомогою перерахування, а за допомогою побудови лексико-семантичних та інших систем. Важливо підкреслити, що вивчення відносин тим плідніше, чим повніше враховуються численні входження одного елемента в різні підкласи, іншими словами, причетність елемента до багатьох відносин.

Мова не тільки існує як система, але й розвивається як система. Зміни, що стосуються окремих елементів лексико-семантичного поля, бувають і несистемними. Мова залишається системою завдяки стабільності відносин, які взагалі змінюються набагато повільніше, ніж елементи, Лексика – це відкритий клас, якщо говорити про елементи, але закритий, якщо говорити про відносини.

Відношення елементів усередині угруповання можуть бути зведені до досить обмеженого числа типів. На думку Й.А. Стерніна, існують три основних типи зв'язків, які ґрунтуються на ідентичності, близькості і контрастності змісту сем. На ідентичності сем засновано декілька видів зв'язків, які позначаються загальним терміном «входження». Цей тип включає наступні конкретні різновиди:

1) *гіпер-гіпонімічний (родовидовий, підрядний)* зв'язок припускає, що обидві одиниці мають однакові семи, але, окрім них, видова одиниця долучає одну або декілька конкретних сем (*діяти – трудитися*);

2) *перетин* позначає, що одиниці мають спільні й відмінні семи (забутися – задрімати);

3) коли мова йде про *синонімічний* зв'язок, то мають на увазі *перетин* і *гіпер-гіпонімічний* зв'язок між одиницями, що належать до одного або сусідніх рівнів ієрархії (*робити – працювати*);

4) *градуальний* зв'язок передбачає, що синонімічні одиниці називають різні ступені позначуваного поняття і розрізняються семами типу «дуже», «максимально» і таке інше (*втомитися – змором*).

5) *партитивний* зв'язок, лексичні одиниці якого називають поняття в цілому і його частини (*дихати – вдихати – видихати*);

б) *входження* – це обов'язковий вид зв'язку для елементів лексико-семантичної системи мови. Цей різновид поєднання означає, що кожен елемент має один або більше типів зв'язків, заснованих на ідентичності змісту сем. Лексична одиниця входить до угруповання, маючи хоча б одну сему, ідентичну з іншими елементами угруповання [Попова 1994, с. 33-40].

На близькості змісту сем засновані типи зв'язку, що об'єднуються загальною семою термінів «сходження». Близькими за змістом представлені семи, одна з яких входить до іншої; нерідко опис першої семи може бути використаний у процесі опису другої.

«Сходження», у свою чергу включає наступні конкретні різновиди:

1) *фазовий* зв'язок вказує на початкову або кінцеву стадію дії (*to start – to stop*);

2) так званий зв'язок *тяжіння* виявляється через семи, які вказують на стан або дію, які є наступними у часі (*the possibility of death – to be sick deadly*);

3) *ремінісцентний* зв'язок виявляється через семи, які вказують на стан або дію, що передувала даному (*to die – to come to life again*);

4) *темпоральний* зв'язок виявляється через семи, що вказують на тимчасову співвіднесеність стану (*in ancient time – to be crucified*);

5) *локальний* зв'язок виявляється через семи, що вказують на локальну характеристику (*through the nose – to snuffle*);

б) *інструментальний* зв'язок виявляється через семи, що вказують на предмет або речовину, за допомогою яких викликано поданий стан (*a gun – to shoot oneself*) [Гольдберг 2000, с. 82].

На контрастності змісту сем засновані зв'язки, які поєднуються терміном «розбіжність». Розбіжність включає наступні конкретні різновиди:

1) *антонімічний* зв'язок припускає полярність позначуваних понять. (*спати – не спати*);

2) *несумісність* виявляється через семи, що вказують на відсутність у одиниці будь-якої характеристики (*без знання справи – халтурити*);

3) *протидія* виявляється через семи, що вказують на протидію (*пручатися – триматися*) [Гольдберг 2000, с. 57-61].

Зв'язки, що позначаються загальними семами «сходження» і «розбіжність», є факультативними для лексичних одиниць семантичного поля [Попова 2000, с. 33-40].

Дані відносини одиниць, що лежать в основі категорій багатозначності, синонімії, антонімії, гіпонімії тощо, буквально «пронизують» лексику і організують її як систему. Лексичні одиниці виявляються, таким чином, досить впорядкованими системно, входячи в цілу мережу різноманітних і пересічних, структурно змістовних відносин у межах лексично-семантичного поля.

Існують закономірності й у вживанні одиниць тієї чи іншої лексичної категорії. Тому парадигматичні відносини мовних одиниць доцільно розглядати щодо їхньої синтагматичних властивостей і характером їхньої дистрибуції в тексті. Парадигматичні властивості лексичних одиниць розкриваються в їхній опозиції, тобто у протиставленні іншим семантично однорідним одиницям [Денисов 1980, с. 167].

Лексичною опозицією називають такі два слова, які відрізняються одне від одного лише однією розпізнавальною ознакою за змістом. Будь-яка

елементарна лексична опозиція завжди є двочленною [Руделев 2004, с. 31-32].

Наприклад, при абсолютній (повній) синонімії лексичні одиниці співпадають і за своїм значенням, і за сферою вживання (*лінгвістика – мовознавство*). Така дистрибуція мовних одиниць називається еквіполентною або рівнозначною. Нульова опозиція – це включення дистрибуції однієї лексичної одиниці до дистрибуції іншої. Таким чином, значення першої одиниці є багатшим, ніж іншої.

Дистрибуція таких співвідносних лексичних одиниць називається включеною, а опозиція містить маркований член опозиції, в якому є позитивне значення розрізняльної ознаки, і немаркований член опозиції, в якому значення цієї ознаки є негативним. Дистрибуції та значення одиниць можуть також частково збігатися, перехрещуватися. Це відносини *перетину*, адже дистрибуція однієї одиниці лише не повністю долучається до іншої.

Поряд із спільними одиницями, які є сполучуваними, щодо семного складу, існують розбіжні. Такі одиниці виявляють контрастуючу дистрибуцію, відтворюючись в тотожних поєднаннях, як семантично протиставлені (*an old friend – an old comrade*). На думку Н.С. Трубецкого, – це еквіполентні опозиції [Трубецкого 2003, с. 198].

Узагальнюючи вище сказане, треба відмітити, що дистрибуції та значення лексичних одиниць поля можуть і взагалі не збігатися. Ці відносини семантично дуже віддалених лексичних одиниць (*a mountain – a fortune*). Протиставлення таких одиниць не має лексичної цінності [Новиков 2002, с. 190]. Розглянуті вище відносини мовних одиниць в їх позиціях і опозиціях утворюють основу лексичної синтагматики і парадигматики, що визначають природу лексико-семантичного поля.

1.3 Принципи побудови лексико-семантичного поля

Дослідження лексичної підсистеми мови, як вже зазначалося, зазвичай здійснюється у формі виявлення лексичних угруповань різного типу та обсягу, а також встановлення їхніх відносин одне з одним.

Однією з труднощів подібного підходу до вивчення лексики є відсутність чіткого визначення вихідних, базових понять, наприклад, таких, як *лексико-семантична група*, *лексико-семантичне поле*, *синонімічний ряд*, *тематична група* тощо. Так, наприклад, Ф.П. Філін для позначення лексичних угруповань, елементи яких пов'язані «однорідними значеннями», користується терміном «лексико-семантична група» [Филин 1981, с. 25].

Різновидами лексико-семантичної групи, як він вважає, є синонімічні ряди, антоніми і навіть лексичні угруповання з родовидовими відносинами. Л.М. Васильєв вважає, що поняття «*поле*» перебуває з поняттям «лексико-семантична група» у родових відносинах, тобто, інакше кажучи, лексико-семантичні групи, синонімічних ряди та інші угруповання слів, і навіть сукупності лексико-семантичних варіантів слова, є різновидами семантичних полів [Васильєв 1985, с. 55].

А.А. Уфімцева, навпаки, розглядає всі три основні угруповання – *поле*, *лексико-семантична група* і *синонімічний ряд* як рівноправні види більш великих парадигматичних об'єднань у лексиці [Уфімцева 1986, с. 26]. Л.Г. Домих терміном «семантичне поле» позначає недиференційовані самі лексичні угруповання, і питання про розмежування типів цих угруповань навіть не висувається [Домих 2003, с. 81-97].

Велика кількість лексичних угруповань, їх складне переплетіння одне з одним, «розмитість» меж породжують у ряда вчених скептицизм щодо обговорення питання про можливість представлення лексики в рамках лексико-семантичного поля. Зазвичай говорять про довільності виділення тих чи інших тематичних груп, об'єднань слів, про нечіткість складу та меж, про

розбіжність опису однієї і тієї ж групи слів різними дослідниками. Однак, всі ці особливості опису лексики базуються на структурі самої лексичної системи і її підсистем [Попов 2004, с. 88].

Лексико-семантична система мови є не тільки найменш дослідженою, але й найбільш складною за своєю організаційною структурою. Ця система включає до себе таку велику кількість пов'язаних самими різними відносинами елементів, що їхня системність вважається важкою для аналізу або навіть ставиться під сумнів. І, тим не менш, це все ж система, адже в іншому випадку ми не змогли б порівняно легко вибрати потрібні слова і, зіставляючи їх одне з одним, вживати в мові або сприймати їхній зміст.

Як і у будь-якій іншій системі, в лексико-семантичній системі існують як нерегулярні явища. Однак, переважна більшість елементів з їх різноманітними відносинами (структурою в межах поля) принципово може бути описана за допомогою порівняно невеликої, осяжної кількості вихідних понять і правил.

Лексична система мови як найбільш складна, завдяки численності елементів, багатовимірності і не завжди чіткої вираженості їх відносин, відкритості, наявності перехресних і взаємодіючих підсистем, «рухливості» змістів одиниць за рахунок розвитку самої системи та взаємодії одиниць у мовленні тощо, важче інших систем піддається опису.

Труднощі опису лексики, за думкою Д.М. Шмельова, не можна цілком пояснити недосконалістю лексикографічних критеріїв. У багатьох випадках межі лексичних одиниць виявляються «розмитими», а самі одиниці семантично недостатньо визначеними, адже будь-який елемент того чи іншого значення не може бути приписаний слову безумовно.

Різні типи об'єктів зовнішнього світу – «світу ідей» і «світу речей», – безсумнівно, відрізняються певною специфікою своїх системних відносин, що в більшій мірі ускладнює характер взаємодії між лексемами, які «покривають» ці сегменти [Шмелев 2007, с. 287]. Ці та подібні факти свідчать про складність лексичної системи.

Одним із проявів системності в лексиці є принципова можливість її послідовного опису шляхом розподілу слів або слів-понять за семантичним (понятійними) полями [Виноградов 2001, с. 126]. У цьому випадку корисно звернутися до ідеографічних (тематичних) словників, до наукових праць, які описують склад мови методом тезаурусів. Тезаурус – це словник, де слова розташовані не за алфавітним порядком, а за певними понятійними сферами.

У відомому словнику Роже знаходимо, наприклад, шість таких сфер або класів: «абстрактні відносини», «простір», «матерія», «розум», «воля», «почуття». Ці класи діляться на 24 підкласи і далі на 1000 тем. Кожна з 1000 тем містить близькі за значенням слова, тісно пов'язані за спільним змістом. Подібні словники являють собою списки слів-понять з їхніми можливими синонімами і антонімами. Розташовані таким чином слова поняття можуть бути досить строго описані усередині даної системи за допомогою певного набору індексів.

Такий опис лексики називається ідеографічним. Завдання ідеографічного опису були вперше окреслені у мовознавстві Л.В. Щербою. Відзначаючи призначення ідеографічних (ідеологічних за його термінологією) словників, вчений підкреслював: «якщо потреба пригадати найбільш належне слово для вираження тієї чи іншої думки не так часто виявляється щодо рідної мови, то коли йдеться про іноземну мову, вона зустрічається на кожному кроці» [Щерба 2004, с 295].

У теоретичному аспекті ідеографічні словники допомагають описати лексику не за допомогою форм, а за допомогою ідей, таким чином, з'являється можливість отримання матеріалу «для побудови історії мислення, відбитого в мові» [Новиков 2002, с. 240-241]. Наприклад, теорія створення ідеографічного словника-тезауруса російської мови знайшла найбільш повне, систематизоване відображення в працях Ю.Н. Караулова [Караулов 1999, с. 238].

У процесі організації всіх одиниць лексичної системи поля, груп та інших більш дрібних угруповань виникає ще одна проблема. Крім основних,

ядерних лексем підсистеми, існує велика периферія, в якій знаходяться лексеми з інших лексико-семантичних угруповань, які лише за окремими семами включаються до вихідної. Периферія створює нестійкість кожної підсистеми, але вона є основою для зв'язку підсистем в єдину систему.

Лексико-семантичне поле є найбільш великим ономасіологічним та семантичним угрупованням слів. Лексико-семантичне поле – це ієрархічна організація слів, об'єднана вільним родовим значенням, і представляє у мові певну семантичну сферу, що покриває певну область дійсності.

Однією з ономасіологічних властивостей поля є те, що в його основі знаходиться родова сема або гіперсема, що позначає клас об'єктів. Семасіологічна характеристика поля полягає в тому, що його члени співвідносяться одне з одним за інтегрально-диференціальними ознаками у своїх значеннях. Це дозволяє об'єднувати і розрізняти їх в межах одного лексико-семантичного поля.

Одиниці лексико-семантичного поля характеризуються однією понятійною співвіднесеністю, тому асоціативно пов'язані значення полісемантичних слів зазвичай входять не в одне, а в різні поля: сестра (*sister*) – термін родинності, а сестра (*nurse*) – найменування професії. Найчастіше одиницею лексико-семантичного поля є лексико-семантичний варіант слова, а також все слово, якщо воно має одне значення або має у всіх своїх значеннях схожий понятійний зміст.

Іноді говорять про *парадигматичні* поля, *синтагматичні* поля, *словотворчі* поля тощо, однак, слід мати на увазі, що єдність поля може бути порушена. В лексико-семантичному полі у якості синтезуючої мовної категорії представлені всі типи семантичних відносин лексичних одиниць. Наприклад, семантично однорідні одиниці одного рівня знаходяться у відносинах несумісності, і тим самим протистоять одне одному. Одночасно з цим вони об'єднуються на основі загальної й істотної класифікаційної ознаки в семантичний клас у якості одиниць-согіпонімів.

Незважаючи на відмінність у складі різних семантичних полів, можна говорити про їхню принципово загальну структуру [Новиков 2001, с. 242-243]. Лексико-семантичне поле має ядро, в якому знаходиться ім'я поля, тісно пов'язане з ним видове ім'я, синоніми та родове ім'я, а також антоніми. Вибір лексеми або групи лексем для виконання ролі ядра поля дуже важливий.

Можна в якості ядерної брати будь-яку лексему, що цікавить дослідника, але результати аналізу можуть бути нерелевантними, якщо лексема обрана невірно, і вона не має властивостей великого числа лексем.

А.М. Кузнецов вказує на основні прийоми виявлення лексем, перспективних для дослідження великого лексико-семантичного поля. Ці лексеми характеризуються наступними ознаками:

- 1) вони є досить простими за морфологічним складом;
- 2) вони мають досить широкою сполучуваністю;
- 3) вони є психологічно важливими;
- 4) вони не є недавніми запозиченнями [Кузнецов 1986, с. 125].

Отже, поле складається з ядра, до якого долучається велика периферія поля. Вона може бути поділена на: найближчу, далеку і крайню периферію. Також розрізняють різноманітні фрагменти поля.

Як вже зазначалося вище, ядро поля складають лексеми з високою частотністю вживання, найбільш загальні за своїм значенням. У прямому значенні вони є стилістично нейтральними, без емоційно-експресивних і темпоральних обмежень. Ці лексеми майже не залежать від контексту [Караулов 1996, с. 65].

Основними ознаками лексем, що відносяться до ближньої периферії, на думку є:

- менша у порівнянні з ядром частотність;
- стилістична нейтральність;
- відсутність обмежень у вживанні;
- мінімальна залежність від контексту.

Далека периферія складається з лексичних одиниць з невисокою частотністю як однозначних, так і багатозначних. До цієї групи слів, на відміну від попередньої, входять переважно лексеми зі стилістичними й емоційно-експресивними обмеженнями.

Одиниці крайньої периферії характеризуються низькою частотністю вживання, більшість багатозначних лексем входять до поля не в своєму основному значенні. Більшість слів має яскраві стилістичні та емоційно-експресивні семи.

До крайньої периферії відносяться також застарілі слова, оскільки вони є маловживаними або теж вживаються не в своєму основному значенні. До даної частини поля відносяться також лексеми, які в основному значенні входять до іншої лексико-семантичної групи, а їхнє значення, релевантне для досліджуваного поля, є периферійним в їх змістовній структурі [Попова 2003, с. 125-126].

Фрагменти поля є вертикальну ядерну і центрально-периферійну структуру, яка за своєю семантикою утворює окрему гіпер-гіпонімічну структуру. Межі лексико-семантичного поля можуть змінюватись в залежності від обраного принципу класифікації.

Що стосується кількості одиниць поля, то вона коливається від порівняно обмеженої (наприклад, основні позначення кольорів) до дуже великої (наприклад, позначення часу). Поряд зі значними, за своїм обсягом, полями, існують і мікрополя [Новиков 1982, с.238-239].

Різні лексико-семантичні поля відрізняються і за кількістю своїх компонентів, і за ступенем їх сполучуваності. Це виникає з процесу формування словникового складу: за багато тисяч років семантика слів відобразила забобони й омани, відбила етап мислення, який існував ще до появи логіки.

Всі ці семантичні компоненти існують поряд із сучасними логічними науковими поняттями і утворюють з ними химерне сплетіння. Намагатися розчленувати словниковий запас за логічною структурою знання марно,

оскільки семантика мови такого розчленовування не визнає. Якщо подивитися, як лексика в цих сферах структурована, то виявляється, що вона може бути і ґрунтовно заповненою і майже порожньою [Попова 2003, с. 94-95].

Мовна практика підтверджує, що в різних словниках часто наводяться різні дефініції значень одних і тих же слів. Це свідчить про те, що зміст концепту, в принципі, до кінця є невизначеними.

Одним з методів дослідження концептів є польовий метод. Дійсно, в лінгвістиці поле розуміється не тільки як угруповання лексики, але і як метод дослідження. Л.М. Васильєв на матеріалі великої кількості різновидів полів (як широко досліджуваних, так і маловідомих) переконливо довів існування «методу семантичних полів» в лексичних дослідженнях [Васильєв 1985, с. 45-83].

Існує погляд на поле як на чисто дослідницький конструкт, з чим навряд чи можна погодитися. По-перше, дослідження демонструють, що семантичні поля і відносини між елементами поля долучаються до знань, якими володіє пересічний носій мови. Факт їх усвідомлення проявляється в суспільній діяльності людей. Відомо, що відмінності в культурах народів співвідносяться з різною організацією мовних полів.

По-друге, об'єктивність поля підтверджується мовними помилками, тобто взаємозаміщення пов'язаних в системі елементів одного мікрополя і декількох мікрополів в межах одного семантичного поля.

Заслуговує на увагу модель семантичного поля, розроблена Є. Кіттай [Kittay, p. 12-13]. В основі моделі полягає розуміння поля як структури, яка формує за допомогою відносин контрасту і подібності між концептами різницю значень, актуальну для даного мовного співтовариства. Уявлення про відносини контрасту і подібності у мовному полі трактується автором як розвиток поняття мовної значущості.

Є. Кіттай пояснює ці відносини наступним чином: дві одиниці, які раніше не розглядалися як контрастні, потрапляючи в одне семантичне поле,

можуть розвивати відносини контрасту. Є. Кіттай розглядає семантичне поле як соціальний і індивідуальний фактор. Згідно її теорії, існування такого угруповання обумовлено потребою людей розуміти значення слів а, отже, одне одного.

Для розуміння мови кожен член мовного співтовариства повинен усвідомлювати семантичні поля, до яких відносяться слова, які вживаються у мовленні. Наші концепти можуть розрізнятися до того часу, поки вони не виявляться в таких же відмінностях наших дій. Відмінності, які здійснюються в концептуальній мережі, постають очевидними в семантичних полях.

Можлива семантична варіативність обмежується, принаймні, частково, семантичними полями, визнаними мовним співтовариством [Гольдберг 1994, с. 41-44]. Вони представляють «точки референції» для всіх, хто спілкується. Для семантичних полів характерні наступні чинники:

- по-перше, широкий зміст, властивий ментальності всіх членів суспільства;
- по-друге, вузький зміст, який є властивий тільки для ментальності окремих індивідумів.

Коли говорять про семантичний простір конкретної мови, то мають на увазі сукупність усіх значень мовних знаків цієї мови, які необов'язково покривають увесь словниковий склад мови. Крім того, мовна картина світу, як зафіксована в засобах певної мови концептуалізація дійсності певним етносом, є наївною, а не науковою («поєднує» усі варіанти), і формується уявленнями про світ, які пройшли крізь призму суб'єктивного досвіду, традицій і норм соціуму, інтуїції та людської фантазії, вона не завжди базується на об'єктивних характеристиках речей.

Зіставні дослідження різних семантичних «пластів» (лексико-семантична група, лексико-семантичне поле) дають змогу побачити те універсальне, що складає сутність словникового складу мови, та виявити те специфічне, що утворює національну мовну картину світу.

Щодо понять лексико-семантичного поля, то воно є сукупністю слів різних частин мови, що мають спільну лексичну цінність (спільний інтегральний компонент значення), і протиставляються завдяки розбіжностям у їх змісті (Г.А. Уфимцева, Л.М. Васильєв, Ю.Д. Апресян, І.М. Кобозева, О.О. Селіванова, З.Н. Вердієва). Також вони розпадаються на менші парадигматичні об'єднання – мікро-лексико-семантичні поля, лексико-семантичні групи, синонімічні ряди тощо.

При поєднанні всіх вимірів лексико-семантичного поля, отримуємо шаблон для моделювання того чи іншого лексико-семантичного поля, в окремій мові (див. рис. 2.1). Треба пам'ятати, що його структура має центр (найуживаніші слова з чітким інтегральним значенням) та периферію (слова з низькою частотою вживання та стилістичним забарвленням значення) [Селіванова 2003, с. 282].

Крім того, площа поля умовно ділиться навпіл: протилежні точки – це місця антонімічних понять, а на осі поділу розташовані поняття з неполярною природою.

Постійний розвиток і еволюція суспільства вимагає від мови перебування на рівні вимог часу, оскільки вона повинна задовольняти потреби людей, що нею користуються. Зміни в різних сферах життя соціуму (суспільно-політичній, економічній, науково-технічній, духовній, культурній) породжують для мови нові об'єкти називання (номінації) і формують потребу в неологізмах.

Водночас мова як системно-структурне утворення характеризується такою внутрішньою організацією (системні міжрівневі взаємозв'язки, власний словотворчий потенціал, стилістичні зміни, тощо), яка є чинником динамічних процесів.

Найвиразніше відображає мовну еволюцію лексико-семантичний рівень. Словниковий склад є найбільш чутливим до всіх зовнішніх факторів впливу, на ньому активно відбивається дія внутрішніх законів розвитку мови. Саме лексика, «на відміну від інших мовних систем, менш чутливих і більш

замкнених (наприклад, фонематичної або граматичної), безперечно, більш широка, складна, гнучка і рухлива» [Чмир 2004, с. 75-76]. Інноваційні процеси у словниковому складі є постійним об'єктом аналізу в наукових працях дослідників: зокрема, теоретичні питання розвитку та вдосконалення лексико-семантичного поля в діяхронії.

Ідеї та принципи семантичного аналізу мови, які надалі були об'єднані під загальною назвою дослідження семантичного поля, виникали і склалися поступово. Вони беруть свій початок в кінці XIX – на початку XX століть. Формулювання цих ідей та принципів ми знаходимо в працях А.А. Потебні, М.М. Покровського, Р.М. Мейера, Й. Тріра, Г. Штенберга, Г. Ібсена, В. Порціга, А. Йолеса та інших.

Дослідники вивчали лексико-семантичне поле з різних точок зору, спираючись на всі можливі види відносин між словами. Цим і спричинена наявність різних типів лексико-семантичних полів, серед яких найпопулярнішим є поля М. Покровського і Й. Триба (лексичні і понятійні), В. Порціга (елементарні семантичні поля) [Семантична мотивація 2005, с. 51].

Як вже зазначалося вище, лексико-семантичне поле – це сукупність лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту та відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначувальних явищ. Лексико-семантичне поле має ієрархічну будову, де центральним є ядро. Поле складається з лексико-семантичних груп.

У процесі становлення науки про лексико-семантичне поле в діяхронії внаслідок розмежування діяхронічних процесів утворення слів і синхронних мотиваційних зв'язків між словами і, відповідно до розмежування діяхронічного і синхронічного словотвору, окреслилася тенденція відносити лексико-семантичну деривацію до діяхронічного словотвору [Лексико-семантичні інновації 2001 с. 106].

Лексико-семантична деривація – це зміна значення слів як в процесі історичного розвитку в синхронії, що приводить до багатозначності

(виникнення лексико-семантичних варіантів), так і в процесі утворення гомогенних омонімів.

Отже, лексико-семантична деривація є одним і тим самим мовним процесом семантичного розвитку значення, що послідовно приводить до полісемії і гомогенної омонімії, і є радше проекцією на лексичну неоднозначність лексикографічних потреб, ніж відбиттям їхніх онтологічних відмінностей, а полісемія і онтологія – це одне й те ж саме лінгвістичне явище на різних стадіях свого розвитку.

Ще однією проблемою історичних досліджень лексики є питання семантичної вмотивованості слова, що також відноситься до лексико-семантичної діахронії [Тропіна 1997, с. 50]. Проте не слід забувати, що до діахронічних пояснень все частіше звертаються й у синхронічних дослідженнях лексичної семантики. Проблема семантичної вмотивованості, звичайно, зберігає актуальність в історичних дослідженнях.

Таким чином, поле являє собою одну з моделей сприйняття і породження інформації, а також метод дослідження даного процесу. Можна сказати, що семантичне поле обумовлює інтерпретацію сприйманої інформації та слугує одним з чинників, які прикорюють процес ормування нових лексичних одиниць і розвиток їхніх властивостей у межах поля.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСТИТУЕНТІВ ЛЕКСИКО- СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ» В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Методологія дослідження структури лексико-семантичного поля

Як вже зазначалось, кожне з лексико-семантичних полів являє собою складну систему, складові одиниці якої об'єднані схожістю значення чи позначуваного предмету. Зрозумілим є те, що слова можуть мати схожий зміст, але відрізнятися емотивністю, напрямком дії та іншими показниками. У кожному лексико-семантичному полі наявні і слова, що яскравіше зображують певне явище чи передають певну емоцію і їхні більш нейтральні відповідники що мають більш загальне значення.

До того ж, при аналізі всіх лексико-семантичних полів, можна виділити деякі спільні риси в їхній структурі. Структурною специфікою польової моделі мови є виділення в лексико-семантичному полі ядра, центру та периферії.

Якщо зобразити поле у вигляді сфери, то його одиниці розташовуватимуться шарами на різній відстані від ядра залежно від ступеню їхньої смислової близькості до загального значення поля, яке найбільш явно представлене в центрі лексико-семантичного поля і поступово згасає при віддаленні до його периферій.

Таким чином, центр поля становлять слова з високим ступенем уживаності, оскільки їхні семми яких є носіями доміантних сем. У мовознавців існує декілька поглядів щодо структури лексико-семантичного поля. Наприклад, А. А. Уфімцева вважає, що семантична структура поля складається з ядра, центра і периферії. Ядро поля представлене спільною для

всіх лексичних одиниць семою (гіперсемою), тобто семантичним компонентом вищого ладу, що організовує навколо себе семантичне розгортання поля. Центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром, диференційне значення; натомість периферія поля включає одиниці, які найбільш віддалені від ядра.

Периферійні одиниці можуть мати контекстуальні значення і зазвичай вступають у контакт з іншими лексико-семантичними полями, утворюючи лексико-семантичну безперервність мовної системи [Кубрякова 1996, с. 139]. Лінгвіст З. Д. Попова, натомість, виділяє в структурі лексико-семантичного поля ядро, ближню і дальню периферії. На її думку, в ядрі лексико-семантичного поля зазвичай знаходяться високочастотні, стилістично і функціонально нейтральні одиниці, пов'язані з цим лексико-семантичним полем.

До ближньої периферії належать лексеми менш частотні, як правило, однозначні, конкретні за значенням, в мінімальному ступені залежні від контексту. Дальню периферію утворюють низькочастотні, багатозначні одиниці, які мають яскраві значення, належать до інших лексико-семантичних полів та мають зазвичай одну обмежену за вживанням функціональну сему, семантично залежну від контексту [Попова 1989, с. 162].

Периферія поля містить більш індивідуальні одиниці, найвіддаленіші за своїм значенням від ядра. Периферійні слова характеризуються найменшою частотністю вживання. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля.

Зазвичай периферійні елементи мають більш складний та насичений зміст і знаходяться у тісному зв'язку з іншими семантичними полями, утворюючи при цьому лексико-семантичну цілісність мовної системи. Наприклад, у лексико-семантичному полі темпоральності слова *“life”* (життя), *“past”* (минулий), *“future”* (майбутній) розміщуються в центрі поля, а слова *“tropical”* (актуальний), *“latter-day”* (сучасний), *“formerly”* (колись),

“*in the olden days*” (за старих часів), “*subsequent*” (наступний) – на периферії, оскільки вони або рідковживані, або їхні семи не є домінантними.

Поява периферійних одиниць в мовному полі пояснюється динамічним характером розвитку мови, оскільки система мови – незамкнене, відкрите утворення. На думку А. М. Кузнецова, не всяка ознака може бути ядром лексико-семантичного поля, і вибір цієї ознаки повинен проводитися у відповідності з наступними вимогами:

– інтегральна ознака повинна об’єднувати однорідні лексичні одиниці (тобто слова, що належать до одного лексико-граматичного класу і володіють подібним значенням);

– вона повинна задавати певну орієнтацію утвореного на її основі лексико-семантичного поля;

– інтегральна ознака повинна мати обмежувальні властивості, зумовлюючи входження до складу лексико-семантичного поля обмеженої кількості лексичних одиниць. Зазначені особливості інтегральної ознаки відповідають загальним властивостям різних типів лексико-семантичних угруповань, що існують у мові. Вони відображають системні взаємозв’язки елементів усередині поля, відносну самостійність лексико-семантичного поля у межах словника і їхню специфічність.

Чіткої межі між центром і периферією семантичного поля, а також між суміжними полями немає. Перехід від ядра до периферії здійснюється поступово, що дозволяє виділити декілька периферійних зон поля. Польовий принцип організації системи мови свідчить про обов’язкову наявність периферії в кожному полі. Жодне мовне явище не може складатися лише з ядра, оскільки периферія є таким же повноправним елементом лексичного значення, як і ядро.

Межі семантичних полів відносні й можуть варіюватись залежно від обраного принципу класифікації. Лексико-семантичні поля (далі ЛСП в нашій роботі) відрізняються за кількістю компонентів, за характером опозицій між ними. Кількість одиниць поля може коливатись від порівняно

обмеженої (наприклад, основні позначення кольорів) до дуже великої (ЛСП родинних стосунків, професій, занять, побутових дій людини тощо). Менш важливі або менш знайомі людині сфери (наприклад, космос, мікросвіт) не мають великих і добре структурованих ЛСП. Кількість слів у полі з часом може змінюватися.

Як ієрархічна організація, ЛСП характеризується наявністю кількох рівнів, які формуються від загального до часткового і об'єднують у своєму складі одиниці, що формують певну систему. Таким чином варто зазначити, що ЛСП складається із мікрополів, які об'єднують у собі кілька лексико-семантичних груп, складовими яких є власне лексичні одиниці.

Лексико-семантична група – це сукупність слів, що належать до однієї частини мови та об'єднуються внутрішньомовними зв'язками на основі взаємообумовлених і взаємозалежних елементів свого значення. Наприклад, до лексико-семантичної групи лексеми “*activity*” відносяться такі слова як, з одного варіанту значення, “*farm*”, “*ground*”, “*sport ground*”, а з іншого – “*subject*”, “*practical work*”.

Отже, ЛСП є, згідно аналізу його структури, багатоярусною організацією, яка об'єднує в собі певну кількість менших одиниць (лексико-семантичних груп). До того ж, всі лексичні одиниці, що входять до складу ЛСП належать його ядру, центру чи периферії залежно від частоти вживання та нейтральності свого значення.

Таким чином, можна зробити висновок, що ядерні елементи поля відзначаються більшою частотою функціонування. одиниці, які становлять ядро поля, характеризуються певними, досить чіткими ознаками. Для ядра характерні безознаковість, нейтральність, висока частота вживання. Оскільки ядро є лексичним вираженням смислів, або семантичних ознак, воно може замінити кожен із членів парадигми, будучи представником усієї парадигми. Центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром і між собою значення.

2.2 Словникові дефініції конститuentів лексико-семантичного поля «продукти харчування»

Лексико-семантичне поле «продукти харчування» займає важливе місце у будь-якій сучасній мові. Практично щодня ми чуємо або самі вживаємо слова, що так чи інакше пов'язані з їжею. Поняття «продукти харчування» нерозривно пов'язане з непостійністю, що стимулює оновлення мови, обов'язковою умовою функціонування якої як засобу спілкування є здатність до номінації.

Номінативні одиниці мови виступають у ролі будівельного матеріалу для одиниць комунікації, оскільки процес передачі інформації базується на безпосередньому введенні у висловлювання нових слів, що позначають невідомі поняття. Таким чином, словник поняття «продукти харчування» постійно поповнюється і розширяється.

За даними тезауруса семантичне поле «продукти харчування» охоплює 454 основних слів та словосполучень. Поле представлене лексичними одиницями, які належать до основних частин мови: іменниками, прикметниками, дієсловами. Основну масу складають іменники (69%) та дієслова (25%), на частку прикметників припадає лише (6%).

Як вже було відзначено іменники складають основну частину слів лексико-семантичного поля «продукти харчування», тому саме на них варто звернути увагу.

Food – any nutritious substance that people or animals eat or drink or that plants absorb in order to maintain life and growth tins of cat food; Origin: late English fōda, of Germanic origin; related to fodder [Oxford Thesaurus 1992, p. 1124].

Як свідчить етимологічний словник, слово *food* було запозичене англійською мовою з германської і походить від слова *fōda*, що означало

корм, фураж. Згодом слово *food* набуло значення корму не лише для тварин, але й для людей.

Від слова *food* утворилося слово *feed*, яке зберегло своє початкове значення «корм, фураж» та набуло поряд з ним ще кілька значень. Також слова *fodder* та *forage* повністю зберегли своє значення. Хоча ці слова походять від однієї лексеми, вони увійшли до словникового складу англійської мови в різні періоди. Лексема *fodder* активувалася у період давньоанглійської мови, тоді як *forage* – у середньоанглійській період.

Крім того, від лексеми *fodder* утворилося слово *forage*. Це свідчить про те, що лексико-семантична деривація цих слів відбувалася як в синхронії, так і в діахронії.

Слова *nourishment*, *nutriment* і *nurture* утворилися внаслідок лексико-семантичної деривації в діахронії, оскільки вони з'явилися в англійській мові в різні періоди її функціонування. наступна пара слів *pasture* та *pasturage* є наслідком деривації в діахронії. Проте, значення цих слів не змінилося, і, очевидно, що слово змінилося спочатку в мові як запозичення, а вже потім перейшло в англійську мову цілком. Іменники *diet* та *dietary* утворилися в англійській мові в різні періоди, що свідчить про набуття іменником нового значення в історичному процесі розвитку мови.

Можна виділити ще одну групу слів, що зазнала лексико-семантичної деривації. Особливістю цієї деривації є те, що слова із загальним значенням «продукти харчування» початково семантичної вмотивованості не мали, але внаслідок набуття нових значень та функцій стали вмотивованими.

Так слово *wheat* походить від давньоанглійського слова *whet* германського походження, що означає «гострий». Останнє значення цього слова у функції іменника семантично мотивоване з полем «продукти харчування», що свідчить про процес лексико-семантичної деривації.

Походження слова *swill* точно визначити не можливо, однак, з огляду на його перше значення, можемо зробити висновок, що воно спочатку не мало семантичної вмотивованості з продуктами харчування.

Дієслово *nip* походить від датського слова, що означає «мала кількість», і зовсім не простежується жодний семантичний зв'язок з останнім значенням слова – «вживати алкоголь».

Також можна простежити випадки утворення нових одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування» за допомогою омонімії, внаслідок чого спостерігається набуття словами нових значень. Основною ознакою процесу переходу полісемії в омонімію є відсутність живих семантичних зв'язків між омонімами.

Ця ознака – наявність живих словотвірних зв'язків – головна умова при встановленні між двома одиницями лексико-семантичного поля синхронних словотвірних відносин. В лексико-семантичному полі «продукти харчування» також можна простежити омонімію. Вона притаманна лише багатозначним словам.

Ще однією особливістю лексико-семантичного поля «продукти харчування» є факт, що семантична вмотивованість слів, які позначають рідкі та теплі страви залежить насамперед від етнокультурних чинників. Саме вони вплинули на те, що в основі назв цих страв лежить або лексичне значення способу приготування продуктів, або лексичне значення інгредієнтів, з яких ця страва складається. Англійською мовою вони були засвоєні як континуанти з готовою семантичною структурою.

Це також можна спостерігати і в назвах страв, які відображають певні операції на кухні, наприклад, *mince* означає порізати на дрібні шматочки, *fricassee* – підсмажити в гарячій олії на пательні. Щодо наступних одиниць лексико-семантичного поля «продукти харчування», *goulash* (походить від слова м'ясо), *bouillabaisse* (походить від назви риби), дослідження демонструє, що вони походять від назв продуктів, з яких готується подана страва.

На підставі проведених досліджень можемо зробити висновок, що одиниці лексико-семантичного поля «продукти харчування» сучасної англійської мови під впливом лексико-семантичної деривації набули як

морфологічних, так і неморфологічних змін, що призвело до розширення лексико-семантичного поля за рахунок утворення нових слів за допомогою полісемії та омонімії.

2.3 Лінгвокультурологічний аспект номінації «продукти харчування»

Взаємовідносини людини з навколишнім світом за своєю суттю носять глибоко прагматичний характер. Для людини будь-яка діяльність має сенс (усвідомлюваний або неусвідомлюваний), тому що вона спрямована на досягнення певної мети.

У зв'язку з цим результати людської діяльності можуть розглядатися як у категоріях матеріальних цінностей (одержання конкретних продуктів праці), так і в категоріях нематеріальних (коли метою є досягнення різноманітних психо-емоційних станів або отримання певних реакцій від співрозмовника).

У процесі освоєння дійсності категорія цінності у якості властивості об'єктів і явищ грає для людини найважливішу роль в осмисленні напрямків і результатів своєї діяльності, коли вона переходить від усвідомлення об'єктивних властивостей і характеристик предметів до усвідомлення їх призначення: «Світ людини – це завжди світ цінностей» [Гусєв 1985, с. 49]. Таким чином, у процесі людської діяльності категорії прагматики і цінності нерозривно пов'язані між собою.

Поняття цінності щодо мови відомо в лінгвістиці завдяки Ф. де Соссюру, який першим чітко сформулював положення про важливість співвідношення знаку із іншими знаками в системі мови [Соссюр 1977, с. 148]. Власна значимість кожної одиниці мови визначається ступенем її інтегрованості у мовну систему, тобто здатністю вступати в парадигматичні та синтагматичні відносини у мові. Проте відзначимо, що значення мовного

знака (на відміну від значимості) розкривається поза мовної системи, тобто одиниці мови слугують для відображення зовнішніх по відношенню до мови явищ дійсності і їх взаємозв'язків.

Під семантичним полем «продукти харчування» в даній роботі ми розуміємо сукупність лексичних одиниць, що містять загальну сему «це придатне до споживання», і які є об'єднані за ознакою ситуації споживання цих продуктів.

Структура, склад і ієрархія семантичного поля «продукти харчування», семний набір його одиниць, їх конотативний потенціал значною мірою визначаються особливостями того фрагмента картини світу, яку покриває дане семантичне поле.

Специфічне для даного мовного колективу ставлення до певних видів продуктів харчування і ритуалів прийому їжі знаходять вираження в особливих аксеологічних характеристиках, експліцитно чи імпліцитно присутніх у значенні одиниць даного лексико-семантичного поля, які під впливом прагматичних чинників можуть бути актуалізовані у висловлюванні.

Лінгвістична цінність одиниць семантичного поля «продукти харчування» визначається, зокрема, на основі їх прагматичного потенціалу (тобто закладеної в їх значенні важливі культурологічної інформації та здатності утворювати метафори та інші стилістичні фігури), що відбивається на частотності їх входження до складу прислів'їв, приказок, ідіом.

Також це відображається на частотності їх використання в дискурсі і в текстах художньої літератури (в референтній ситуації – у всьому різноманітті реалізованих ними функцій, в метафоричному значенні – у складі стійких та авторських паремій).

Відзначимо, що в текстах художньої літератури цінність мовних знаків виявляється через співвіднесення об'єктивних мовних значень і зміста одиниць лексико-семантичного поля, здатних наділяти навіть бідне мовне значення глибоким художнім змістом.

Наступним критерієм лінгвістичної цінності одиниць семантичного поля «продукти харчування» є вільне та багатоаспектне використання одиниць цього семантичного поля «продукти харчування» (як у прямому, так і в переносному значенні) у різних видах дискурсу.

На думку Н.Д. Арутюновой, однією стороною дискурс звернений до прагматичної ситуації, яка залучається для визначення його комунікативної адекватності, а також для виявлення його імплікацій і пресупозицій, а іншою – дискурс звернений до ментальних процесів учасників комунікації: етнографічних, психологічних, соціокультурних правил і стратегій породження і розуміння мови [Арутюнова 1990, с. 147].

У рамках теорії висловлювання або прагматики поняття «дискурс» трактується як вплив висловлювання на його одержувача. Невід'ємним компонентом прагматичної інформації є оцінність, яка в свою чергу, тісно взаємопов'язана з такими прагматичними категоріями, як емоційність, експресивність, що відображають здатність мовного знаку через цілісне наочне уявлення висловлювати позамовний зміст з метою характеристики предмета.

Отже, етнокультурно і соціально детермінована, оцінність проявляється у специфічному відборі лінгвістичних засобів для опису фактів і явищ навколишньої дійсності під певним кутом зору. Таким чином, реципієнт отримує інформацію, яка є вже певним чином прагматично обробленою.

Особлива роль «продукти харчування» в житті людини пояснює особливу роль і різноманітність того пласту лексичного складу мови, який відображає в мові цю сферу людської діяльності. Тісний зв'язок з базовими глибинними психічними переживаннями і доступність розуміння подібних переживань більшості членів одномовного соціуму зумовлює потужний прагматичний потенціал – здатність викликати певні (передбачувані) асоціації і емоції.

2.4 Особливості структури лексико-семантичного поля «продукти харчування» в англійській мові

Семантичне поле було і залишається універсальною одиницею структуризації мовного матеріалу в семантиці, що поряд з семантичною категорією закріплює знання, з якого складається мовна картина світу людини. Семи, як найменші змістові мовні одиниці універсального характеру, не лише зберігають єдність лексичних систем мов, але й створюють в кожній з них неповторні комбінації змістових структур слів та лексичних об'єднань, доповнюють та взаємозбагачують уяву про свідомість-реальність у різних мовах [Манакін 2004, с. 302].

Прагнучи систематизувати всезагальний когнітивно-семантичний континуум, абстракцію найвищого рівня, ми беремо до уваги два факти. З одного боку, феноменологічне буття виявляє три основні рівні – біологічність, психологічність та соціальність, які проявляються в сутності багатомірної природи людської мови.

З іншого боку, навколишній світ в плані мовної свідомості має предметно-атрибутивний характер [Жаналіна 1995, с. 74]. У зв'язку з цим номінативні одиниці мов представлені двома розрядами слів та їх еквівалентами: предметними (іменники) та ознаковими (дієслова, прикметники, прислівники). Як відомо, в типології виділяють таку мовну універсалію як наявність іменника та дієслова в більшості мов світу.

Отже, наша проекція когнітивно-семантичного континуума складатиметься з двох взаємопов'язаних та взаємозумовлених вимірів, які представлятимуть «поле» субстанції та «поле» діяльності / функціонування як основної ознаки матеріального світу (в основу кладемо філософську тезу про рух матерії в просторі й часі). Ймовірно, можливо говорити і про певні підвиміри в межах вище зазначених, наприклад підвимір якостей речей та підвимір абстрактних понять.

Зауважимо, що антропоцентризм в даному випадку полягає не тільки в тому, що в мовній свідомості людина є центром, відлік всього йде від неї, а й в тому, що презентована модель існує лише в людській свідомості і можлива лише завдяки людському мисленню.

Людська свідомість здатна контактувати із всезагальним інформаційним полем, оскільки сама володіє властивостями та ознаками цього поля, і людина як носій нелійнійних форм пізнання (інтуїції, натхнення, осяяння) має вроджену здатність до «розпаковування» смислів [Яруліна 2006, с. 411]. Вони існують незалежно від психіки носіїв мови [Степанов 1997, с. 74] і входять до складу лексико-семантичного поля.

Тобто, світ і його закони існують незалежно від людини або того факту, чи утілила вона їх у вербальну форму, а запропонована модель – це пунктирний каркас об'єктивного стану речей засобами окремої мови (тобто інша мова «проявить» цей когнітивно-семантичний простір трохи або не трохи, по-іншому).

В науковій сфері прийнято розглядати людську діяльність як складну ієрархізовану систему функціональних рівнів [Апресян 1993, с. 30]. Кожній з них складніший за попередній, автоматично «базується» на всіх нижчих, є обов'язковим складовим елементом наступного рівня і, крім того, сам має певну ієрархію підрівнів. Ці принципи стосуються і нашої схеми.

Дослідження лексичних одиниць у межах семантичного поля з урахуванням системності мови надає можливість об'єднати мовні й позамовні знання для тлумачення лексем, що об'єктивують поняття «продукти харчування».

Польовий підхід до організації лексики є одним з основних принципів її семантизації (О.В. Бондарко, Ю.М. Караулов, А.М. Кузнецов, Г.С. Щур). Завдяки цим принципам розкривається взаємозв'язок, взаємозалежність та ієрархічність мовних одиниць (М.В. Нікітін).

Поле є оптимальною моделлю семантичних відношень з урахуванням системи категорії пізнання, що є важливим для практики міжмовного зіставлення. Саме семантичне поле являє собою мовну модель картини світу.

Зіставне дослідження одиниць семантичного поля «продукти харчування» в англійській та українській мовах сприяє розкриттю спільного й відмінного у семантиці, виявленню співвідносних слів у порівнюваних мовах, з'ясуванню семантичних зв'язків складників поля та його структури.

Семантичне поле тлумачиться в нашому дослідженні як сукупність лексичних одиниць, об'єднаних спільністю змісту, що віддзеркалюють поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ, у даному випадку – продуктів харчування.

У роботі визначені такі лінгвістичні параметри, що регламентують опис семантичного поля: виділення інтегрального значення, навколо якого формується польова структура з урахуванням об'єктивних зовнішніх факторів і реальних можливостей дослідника.

До складу семантичного поля включаються ті лексеми, в семантичній структурі яких виявлено сему, що отримала статус інтегральної для досліджуваного угруповання.

Семантична структура конститuentів поля класифікується з опорою на словникову дефініцію; відповідно до позиції інтегрального семантичного компонента в змісті лексичної одиниці визначається її місце в структурі семантичного поля (в ядерній, центральній чи периферійній частинах).

У когнітивному аспекті дослідження семантичного поля «продукти харчування» виступає фрагментом мовної картини світу, який є відображенням відповідного фрагмента концептуальної картини світу – концепту «продукти харчування».

Аналізований концепт є лексикалізованим, належить до конкретних концептів оскільки позначає певну предметну реалію, і, водночас, завдяки узагальненій семантиці, є гіперконцептом, який охоплює всю сукупність різновидів «продуктів харчування».

У ході аналізу мовного матеріалу визначено комплекс концептуальних ознак для подальшої диференціації лексики на позначення продуктів харчування (рис. 2.1).

Рисунок 2.1

Основні ознаки концепту «продукти харчування»

Основні ознаки концепту «продукти харчування» – *джерело походження*, *форма існування* та *споживча цінність* є спільними для вербалізаторів даного концепту в різних мовах, тобто вони не піддаються впливу етнічних чинників. Вони, безумовно, складають ядро лексико-семантичного поля «продукти харчування».

Щодо *особливостей споживання* та *способу приготування* – це приклади лексичних одиниць, які не тільки являють собою показники діяльності людини, але вони є джерелом різноманітних неологізмів, що потрапляють у мову завдяки розвитку суспільства, функціонування закладів харчування, а також діяльності людини, яка пов'язана із придбанням продуктів харчування та вдосконалення навичок готування їжі. Ці ознаки можна вважати досить другорядними і вони наявні в області периферії.

Концептуальна ознака *джерело походження* і *форма існування* є найбільш універсальною базою для групування лексики на позначення «продукти харчування», але до них можна додати ще два рівня, які співвідносяться зі *споживчою цінністю* та *особливостями споживання*.

Якщо аналізувати зміст останньої ознаки *способи приготування*, ми вважаємо недоцільним вносити її до наступної концептуальної моделі, тому що існує велика кількість цих способів, яку дуже важко збагнути, і це може вплинути на достовірність результатів дослідження.

Таблиця 2.1

Концептуальна модель семантичного поля продукти харчування

	мікрополе продукти харчування тваринного походження	мікрополе продукти харчування рослинного походження	мікрополе морепродукти
I рівень	<i>cattle; poultry; small domestic animals; game;</i>	<i>fruits; edible fungi; herbs; vegetables; crops; berries;</i>	<i>fishes; lithodis; pasiphaea;</i>
II рівень	<i>pork; beef; veal; mutton; lamb; rabbits; chicken; duck; goose; turkey;</i>	<i>tomatoes; cucumbers; rye; potatoes; asparagus; wheat; radish; parsley; onion; apples; pears; plums; peaches; strawberry; gooseberry; raspberry; blackberry; blueberry;</i>	<i>pike; salmon; trout; herring; haddock; tuna; shrimps; crabs; crawfish; spiny lobster; lobster;</i>
III рівень	<i>lard; ham; sausages (pork and beef) mince; pâté; canned meat; stock cubes; diced meat salad; smoked meat; blood sausage; butter; milk; sour cream; cream</i>	<i>canned vegetables; canned fruits; canned fruit peel; fruit jelly; stewed fruits; syrups; jams; marmalade; spaghetti; macaroni; rice; sago; noodles; pearl barley; semolina; rolled oats; buckwheat; olive oil; sunflower oil; wheatgerm oil; groundnut oil; bakery</i>	<i>canned fish; fish sprawn; smoked fish</i>

I рівень концептуальної моделі семантичного поля «продукти харчування» співвідноситься з концептуальною ознакою джерело походження.

II рівень – форма існування.

III рівень – назви продуктів харчування з відмінною споживчою цінністю.

IV рівень – особливості споживання.

Як демонструє подана концептуальна модель, найбільш чисельними є лексичні одиниці, які належать до III та IV рівнів. Це пояснюється, перш за все законами оточуючого нас світу, тому що, дійсно, наприклад, різновидів ягід існує набагато більше, ніж загальних назв продуктів харчування рослинного походження. Щодо IV рівня (особливості споживання), він демонструє різноманітність, яка залежить не тільки від походження продуктів, але й від географічних і етнокультурних особливостей.

Відповідно до теорії прототипів (Е. Рош) категорії утворюють ієрархії включення класів, що складаються зазвичай не менше, ніж із трьох рівнів. Поняття середнього рівня мають більш базовий статус, ніж поняття високого або низького рівнів.

Так англ. *seafood* є базовою категорією порівняно із *crills and haddock*, тому що саме етимологія слова *seafood* підказує той факт, що цей термін вживається для позначення усіх продуктів харчування, які ми отримуємо з морських глибин (*fish sprawn, smoked fish, crawfish, spiny lobster, lobster*).

Ядерну зону семантичного поля формують найбільш прототипові представники категорій, які поділяють максимум загальних властивостей із рештою членів цих категорій і мінімум властивостей із членами інших категорій. Наприклад *poultry, game, edible fungi, crops, berries, fishes, lithodes*.

Кожне поле має у своєму складі спільну ознаку, яка об'єднує всі його одиниці. Кожна одиниця семантичного поля відрізняється від інших хоча б однією диференційною ознакою.

Ядерно-периферійне структурування семантичного поля підпорядковано семантичній ознаці: від загального до окремого, від семантично облігаторного до факультативного. Усі конституанти семантичного поля «продукти харчування» пов'язані гіперон-гіпонімічними,

тобто родо-видовими, відношеннями в лексичній системі мови. Коституенти поля зонально ранжуються на основі їхньої комунікативної значущості в ядерній частині або на периферії поля.

Ядерну зону семантичного поля «продукти харчування» складає власномовна лексика, тобто слова англо-саксонського походження, наприклад *bread, butter, mustard*.

Проте, деякі запозичення настільки асимілювалися в мові-реципієнті, що сприймаються лінгвокультурними спільнотами як власно мовна лексика, характеризуються високою частотністю вживання та, відповідно, розташовані в ядерній зоні зіставлювальних семантичних полів.

Дослідження периферії демонструє, що вона об'єднує неологізми, застарілі, розмовні і спеціальні слова, а також сленг. Наприклад у сучасній англійській мові категорію «продукти харчування» вербалізовано одиницями, які належать до різних стилістично маркованих шарів лексики. Стилістична значущість проявляється у відхиленні від *нейтрального* для певного пласту мови способу вираження думки (І.В. Арнольд).

До стилістично маркованого вокабуляру належать спеціальна *літературно-книжна лексика* (архаїзми, історизми, поетизми, неологізми, варваризми, терміни тощо) і *спеціальна (нестардатна), стилістично знижена лексика* – такі лексичні одиниці, які знаходяться за межами літературної норми (колоквіалізми, сленгізми, вульгаризми, професіоналізми, неологізми тощо). Через стилістичну конотативність такі одиниці мають обмежену сферу й частоту вживання, а отже знаходяться на периферії семантичного поля «продукти харчування». Стилістично забарвлені слова виступають як паралелі до нейтральних, загальноновживаних: *vegetables, crops* (нейтральна), *blood sausage* (розмовні), *lithodes, pasiphaea* (книжна). Лексико-семантичне поле «продукти харчування» в сучасній англійській мові – це складноструктурована система залежних між собою лексичних одиниць, яка демонструє особливості вживання на різних мовних рівнях під впливом національно-культурної картини світу.

ВИСНОВКИ

Всі рівні мови побудовані ізоморфно, тобто мають однакову внутрішню будову, але, існуючі моделі мови не охоплюють всіх її одиниць. Вони дають лише саму загальну розбивку системи мови на окремі блоки, власна системність яких ще залишається проблематичною.

Визнання лексики як системи передбачає розгляд лексичних одиниць в рамках груп семантичної близькості (семантичних полів), відносини мовних одиниць в їх позиціях і опозиціях утворюють основу лексичної синтагматики і парадигматики, що визначають природу лексико-семантичного поля. Групи, в які за семантичними ознаками об'єднуються слова, можуть бути виділені на різній основі. Так підставою для об'єднання можуть слугувати як лінгвістичні, так і нелінгвістичні характеристики.

Поле являє собою одну з моделей сприйняття і породження інформації, а також метод дослідження даного процесу. Можна сказати, що семантичне поле обумовлює інтерпретацію сприйманої інформації та слугує одним з чинників, які прискорюють процес формування нових лексичних одиниць і розвиток їхніх властивостей у межах поля.

Під *лексико-семантичною групою* слів пропонується розуміти об'єднання на основі семантичної близькості слів на базі спільності їх лексичних значень: *семантичні класи* – це факти мови, тому їх виділення і аналіз повинні ґрунтуватися, перш за все, на лінгвістичних даних. Отже, лексико-семантична група слів – це угруповання слів із спільним семантичним змістом.

Дистрибуції та значення лексичних одиниць поля можуть і взагалі не збігатися. Ці відносини семантично дуже віддалених лексичних одиниць (*a mountain – a fortune*). Протиставлення таких одиниць не має лексичної цінності. Розглянуті вище відносини мовних одиниць в їх позиціях і опозиціях утворюють основу лексичної синтагматики і парадигматики, що

визначають природу лексико-семантичного поля. При вивченні системи мови у межах лексико-семантичних полів необхідно розглядати не тільки окремі елементи, але і відносини, в які вони вступають між собою.

Ядерні елементи поля відзначаються більшою частотою функціонування. одиниці, які становлять ядро поля, характеризуються певними, досить чіткими ознаками. Для ядра характерні безознаковість, нейтральність, висока частота вживання. Оскільки ядро є лексичним вираженням смислів, або семантичних ознак, воно може замінити кожен із членів парадигми, будучи представником усієї парадигми. Центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром і між собою значення.

Розчленована зона семантики слова, лексико-семантичні варіанти знаходить формальну опору у сфері граматики. Цей процес лежить в основі формальної диференціації лексико-семантичних варіантів слова.

Поле у контексті когнітивної лінгвістики розглядається як метод дослідження концепту, адже воно покриває певну частину концептосфери тієї чи іншої мови. Аналіз і порівняння полів різних мов дозволяє виявити відмінності між концептами цих мов.

Мовна практика підтверджує, що в різних словниках часто наводяться різні дефініції значень одних і тих же слів. Це свідчить про те, що зміст концепту, в принципі, до кінця є визначенням. Таким чином, поле являє собою одну з моделей сприйняття і породження інформації, а також метод дослідження даного процесу

Найвиразніше відображає мовну еволюцію лексико-семантичний рівень. Словниковий склад є найбільш чутливим до всіх зовнішніх факторів впливу, на ньому активно відбивається дія внутрішніх законів розвитку мови.

Номінативні одиниці мови виступають у ролі будівельного матеріалу для одиниць комунікації, оскільки процес передачі інформації базується на безпосередньому введенні у висловлювання нових слів, що позначають невідомі поняття.

Одиниці лексико-семантичного поля «продукти харчування» сучасної англійської мови під впливом лексико-семантичної деривації набули як морфологічних, так і неморфологічних змін, що призвело до розширення лексико-семантичного поля за рахунок утворення нових слів за допомогою полісемії та омонімії.

Структура, склад і ієрархія семантичного поля «продукти харчування», семний набір його одиниць, їх конотативний потенціал значною мірою визначаються особливостями того фрагмента картини світу, яку покриває дане семантичне поле.

Етнокультурно і соціально детермінована, цінність проявляється у специфічному відборі лінгвістичних засобів для опису фактів і явищ навколишньої дійсності під певним кутом зору. Таким чином, реципієнт отримує інформацію, яка є вже певним чином прагматично обробленою.

Особлива роль «продукти харчування» в житті людини пояснює особливу роль і різноманітність того пласту лексичного складу мови, який відображає в мові цю сферу людської діяльності. Тісний зв'язок з базовими глибинними психічними переживаннями і доступність розуміння подібних переживань більшості членів одномовного соціуму зумовлює потужний прагматичний потенціал – здатність викликати певні (передбачувані) асоціації і емоції.

Тісний зв'язок з базовими глибинними психічними переживаннями і доступність розуміння подібних переживань більшості членів одномовного соціуму зумовлює потужний прагматичний потенціал-здатність викликати певні (передбачувані) асоціації і емоції.

Концептуальна ознака джерело походження і форма існування є найбільш універсальною базою для групування лексики на позначення «продукти харчування», але до них можна додати ще два рівня, які співвідносяться зі споживчою цінністю та особливостями споживання.

Ядерну зону семантичного поля формують найбільш прототипові представники категорій, які поділяють максимум загальних властивостей із

рештою членів цих категорій і мінімум властивостей із членами інших категорій.

Ядерно-периферійне структурування семантичного поля підпорядковано семантичній ознаці: від загального до окремого, від семантично облігаторного до факультативного. Усі конституанти семантичного поля «продукти харчування» пов'язані гіперон-гіпонімічними, тобто родо-видовими, відношеннями в лексичній системі мови.

Ядерну зону семантичного поля «продукти харчування» складає власномовна лексика, тобто слова англосаксонського походження. Проте, деякі запозичення настільки асимілювалися в мові-реципієнті, що сприймаються лінгвокультурними спільнотами як власно мовна лексика, характеризуються високою частотністю вживання та, відповідно, розташовані в ядерній зоні зіставлювальних семантичних полів.

I рівень концептуальної моделі семантичного поля «продукти харчування» співвідноситься з концептуальною ознакою джерело походження.

II рівень – форма існування.

III рівень – назви продуктів харчування з відмінною споживчою цінністю.

IV рівень – особливості споживання.

Як демонструє подана концептуальна модель, найбільш чисельними є лексичні одиниці, які належать до III та IV рівнів. Це пояснюється, перш за все законами оточуючого нас світу, тому що, дійсно, наприклад, різновидів ягід існує набагато більше, ніж загальних назв продуктів харчування рослинного походження. Щодо IV рівня (особливості споживання), він демонструє різноманітність, яка залежить не тільки від походження продуктів, але й від географічних і етнокультурних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адмони В. Г. Грамматический строй как система построения и общая лексикография: Ленинград : Наука, 1988. 238 с.
2. Андреев А. А. Российская молодежь в XX веке. Кто мы? *Союз прогрессивной молодежи Самарской области*. URL: <http://www.samara.org/rusyouth.htm> (дата звернення: 09.10.2021).
3. Апресян В. Ю. Метафора в семантическом представлении эмоций. *Вопросы языкознания*. 1993. №3. 512 с.
4. Арутюнова Н. Д. Метафора і дискурс. Теорія метафори : Москва. 1990. 512 с.
5. Бенвенист Э. Общая лингвистика / пер. с франц. Ю. С. Степанов. Москва : Прогресс, 1974. 447 с.
6. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: курс лексикологии по английской филологии. Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2000. 124 с.
7. Болдырев Н. Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2004. № 1. С. 18–29.
8. Бондарко А. В. Теоретическое значение в системе функциональной лексикографии : на лексикографии языка. Москва : Языки славянской культуры, 2002. 736 с.
9. Василенко И. А. Диалог цивилизаций: социокультурные проблемы политического партнерства. Москва : Эдиториал, 1999. 272 с.
10. Васильев, Л. М. Значение и его отношение к системе языка : учебник. Уфа : Издательство Башкирского университета, 1985. 64 с.
11. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / пер. А. Д. Шмелева. Москва : Языки славянской культуры, 2001. 288 с.

12. Вежицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва : Русские словари, 1996. 416 с.
13. Вендина Т. И. Словообразование как источник реконструкции языкового сознания. *Вопросы языкознания*. 2002. № 4. С. 42–65.
14. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. Москва : Русский язык, 2001. 720 с.
15. Гольдберг В. Б. Динамическая модель ЛСГ «Целесообразная деятельность» : на материале русского и английского языка. Структурно-семантические исследования русского языка. Воронеж : ВГУ, 1994. 208 с.
16. Гольдберг В. Б. Контрастивный анализ лексико-семантических групп: на материале английского, русского и немецкого языка : учебник. Тамбов, 1988. 56 с.
17. Гольдберг В. Г. Структурные связи в лексико-семантическом поле языка: на материале русского и английского лексико-фразеологического поля «Биологическое существование человека» : Тамбов : ТГУ, 2000. 232 с.
18. Гольдберг В. Г. Структурные связи в лексико-фразеологическом поле. Язык как функциональная система: Тамбов : Изд-во Тамбовского университета, 2001. 489 с.
19. Грузберг Л. А. К социолингвистическому описанию слова. Семантическая структура слова : учебник. Кемерово : Изд-во Кемер, 1984. 243 с.
20. Гусев С. С., Тульчинський Г. Л. Проблема розуміння у філософії : Москва : Политиздат, 1985. 192 с.
21. Дементьев Д. В. Загадка Русского Духа. *Русский Дом*. URL: <http://www.russdom.ru/2004/200412i/20041220.html> (дата звернення: 02.10.2021).
22. Денисов П. Н. Лексика русского языка и принципы её описания. Москва : Русский язык, 1980. 253 с.

23. Денисов П. Н. Методы семантических полей в лексической классификации. Теория поля в современном языкознании. Уфа : Башкирский университет, 1991. 236 с.
24. Домих Н. Г. Теория семантического поля на современном этапе развития семасиологии. *Филологические науки*. 2003. № 1. С. 81–98.
25. Жаналина Л. К. Уточнения к основаниям классификации номинативных единиц (предметные и признаковые имена). *Филологические науки*. 1995. №2. С. 71–79.
26. Ельмслев Л. Можно ли считать, что значения слов образуют структуру? Москва : Наука, 1962. 686 с.
27. Иванова Л. П. Методы лингвистических исследований. Киев : УСДО, 1995. 88 с.
28. Ильин А. И. России необходима свобода. *Русская государственность*. URL:<http://www.rus-sky.com/gosudarstvo/ilin/nz/nz-58.htm> (дата звернення: 12.11.2021).
29. Е.Л. Березович. К этнолингвистической интерпретации семантических полей. *Вопросы языкознания*. 2004. № 6. С. 3–24.
30. Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография. Москва: Наука, 1976. 355 с.
31. Кацнельсон С. Д., Десницкая А. В. Общее и типологическое языкознание. Москва : Наука, 1986. 297 с.
32. Кодухов В. И. Общее языкознание : учебник для специальностей университетов и пединститутов. Москва : Высшая школа, 2004. 303 с.
33. Кончаловский А. Катехизис реакционера. *Свобода*. URL: http://www.itogi.ru/Paper2004.nsf/Article/Itogi_2004_04_12_13_5977.html (дата звернення: 09.11.2021).
34. Кончаловский А. Катехизис реакционера. *Свобода*. URL: http://www.itogi.ru/Paper2004.nsf/Article/Itogi_2004_05_24_14_3248.html (дата звернення: 10.10.2021).

35. Копаева М. И. Роль формальных методов в семантическом анализе английских существительных. *Іноземна філологія*. 1993. № 6. С. 5–8.
36. Кронгауз, М. А. Семантика : учебник для вузов. Москва : Издательство Росийский государственного гуманитарного университетата, 2001. 399 с.
37. Крот Л. Г. Мотивированность лексических единиц и структура лексического значения : автореф. дис ... канд. филол. наук : 10.02.20. Минск, 2002. 18 с.
38. Кузнецов А. М. От компонентного анализа к компонентному синтезу. Москва : Наука, 1986. 128 с.
39. Кузнецов А. М. Структурно-семантические параметры в лексике : на материале английского языка. Москва : Наука, 1980. 161 с.
40. Кузнецова Э. В. Русская лексика как система: учебник. Свердловск : Отделение историки-филологических наук РАН, 1980. 88 с.
41. Левицкий В. В. Полевая модель в современной лексикографии *Полевая структура в системе языка*. Воронеж. 1989. С. 25–33.
42. Лексико-семантичні інновації в сучасній чеській мові. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 104–112.
43. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Киев : Знания, 2004. 326 с.
44. Мельников Г. П. Системология и языковые аспекты кибернетики. Москва. 1978. 368 с.
45. Михайлюк Л. Лексико-семантичні групи слів північно-американського ареалу англійської мови. *Вісник Прикарпатського університету*. Івано-Франківськ, 1999. Вип. 3. С. 130–138.
46. Мужевлев Е. А. Англо-русский тематический словарь. Москва : Русский язык, 1994. 470 с.
47. Новиков Л. А. Семантика русского язык : учебник. Москва : Высшая школа, 1982. 272 с.

48. Новиков Л. А. Лексическая система языка и анатомия. *Проблемы языкового значения*. Москва, 2001. С. 22–31.
49. Покровский М. М. Избранные работы по языкознанию. Москва : Юрайт, 1999. 382 с
50. Попова З. Д. Стернин А. И. Полевые структуры в системе языка Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1989. 198 с.
51. Попова З. Д. Лексическая система языка. (Внутренняя организация, категориальный аппарат и приемы изучения) : учебник. Воронеж: Ленанд, 1984. 148 с.
52. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж : АСТ: «Восток-Запад», 2003, 192 с.
53. Попова З.Д. Общее языкознание : учебник. Воронеж : Изд-во ВГУ, 1987. 212 с.
54. Распопов И. П. Методология и методика лингвистических исследований. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1976. 110 с.
55. Рудакова А. В. Когнитология и когнитивная лингвистика. Воронеж : Истоки, 2002. 78 с.
56. Руделев, В. Г. Слово в лексической системе языка: учебное пособие Тамбов : Изд-во ТГУ, 1984. 75 с.
57. Селігей П.О. Семантична мотивація лексики як засіб активізувати учнівську цікавість. *Дивослово*. 2005. № 9. С. 50–52.
58. Современный русский язык / П. П. Шуба : Фонетика. Лексика и фразеология. Минск : Изд-во БГУ, 1979. 320 с.
59. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: учебник / Е. И. Диброва, Л. Л. Касаткин, Н. А. Николина, И. И. Щеболева. Москва : «Академия», 2001. 544 с.
60. Современный русский язык: учебник. Для филологических специальностей / В. А. Белошапкова, Е. А. Брызгунова, Е. А. Земская. Москва: Высшая школа, 1989. 800 с.

61. Современный русский язык : учебник. Фонетика. Лексикология. Словообразование. Морфология. Синтаксис / Л. А. Новиков, Л. Г. Зубкова, В. В. Иванов. Санкт-Петербург : Лань, 2001. 864 с.
62. Современный русский язык : учебник. Москва : Просвещение, 1986. 366 с.
63. Солнцев В. М. Язык как системно-структурное образование Москва : Наука, 1977. 341 с.
64. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. Праці з мовознавства. Москва : Прогрес, 1977. С. 31–269.
65. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1997. 824 с.
66. Толстая С. М. Мотивационные семантические модели и картины мира. *Русский язык в научном освещении*. 2002. №1. С. 113–124.
67. Тропіна Н. П. До питання про лексико-семантичної деривації. *Мовознавство*. 1997. №1. С. 48–53.
68. Трубецкой Н. С. и современная филология. Москва : Наука, 1993. 288 с.
69. Уемов А. И. Вещи, свойства и отношения. Москва : АН СССР, 1963. 186 с.
70. Уфимцева А. А. Лексическое значение: Принцип семиологического описания лексики. Москва : Наука, 1986. 240с.
71. Федотов Г. П. Россия и свобода. *Православная мысль*. 1989. №12. С. 23–46.
72. Филин Ф. П. Истоки и судьбы русского литературного языка. Москва : Наука, 1981. 327 с.
73. Филин Ф. П. Очерки по теории языкознания. Москва : Наука, 1982. 336 с.
74. Филиппова М. М. Парадоксы и стереотипы межкультурного общения представителей русской и британской культур. *Вестник Московского университета*. № 9. 2002. № 3. С. 64–77.

75. Фомина М. И. Современный русский язык. Лексикология : учебник. Москва : Высшая школа, 2001. 415 с.
76. Фрумкина Р. М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога (концепт, категория, прототип). *Научно-техническая информация*. 1992. №3. С. 1–8.
77. Чернышов Т. О. Типологічні аспекти семантичної реконструкції гнізд праслав'янської лексики. *Мовознавство*. 2008. №2. С. 91–102.
78. Чмир О. Семантично мотивована лексика сфери права (на матеріалі старослав'янської та давньоруської мов). *Мовознавство : науково-теоретичний журнал*. Київ, 2004. С. 75–80
79. Шмелев Д. Н. Проблема семантического анализа лексики : на материале русского языка. Москва : Наука, 1973. 280 с.
80. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексикология : учебник. Москва : Просвещение, 1977. 335 с.
81. Щерба Л. В. Опыт общей теории лексикографии. Языковая система и речевая деятельность. Ленинград : Наука, 1974. 428 с.
82. Яруллина Т. К. К вопросу о существовании лингвосферы. *Международный симпозиум «Инновации в исследованиях русского языка, литературы и культуры»*. Полтава, 2006. С. 405–412.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

83. Hornby A. S. Oxford Student's Dictionary of Current English A. S. Hornby. Oxford : University Press, 1983. 770 p.
84. Kittay E. F. Introduction *Fields and Contrasts. New Essays in Semantics and Lexical Organization*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc. Publishers, 1992. P. 1-18.

85. Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow : Longman Group Limited, 1995. 1668 p.
86. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language, Lexicon Publication. Danbury : CT Lexicon Publications, 1993. 1449 p.
87. Oxford Advanced Learner's Encyclopedic Dictionary. Oxford : University Press, 1992. 1224 p.
88. Oxford Dictionary & Thesaurus. The only fully integrated dictionary & thesaurus 190 000 definitions 300 000 synonyms. URL: <https://www.thesaurus.com> (accessed: 12.09.2021).
89. The Oxford-Duden Pictorial English Dictionary. Oxford University Press, 1985. 570 p.

SUMMARY

The present paper is dedicated to the analysis of the lexical-semantic field "Food" structure in modern English.

The object of the research is the peculiarities of the lexical and semantic field "food" in modern English.

The purpose of the research is to establish the peculiar features of the organization of the lexical and semantic field "food" in modern English.

The theoretical and methodological background is the scientific works, which cover the given problem by V.V. Vinogradov, V.G. Admoni, N.D. Arutyunova, V.Yu. Apresyan, N.N. Boldirev, A. Vezhbytska, G.A. Ufimtseva, L.M. Vasiliev, I.M. Кобозева, O.O. Selivanova, Z.N. Verdiyev.

The obtained results are the following: the structure, the composition, and the hierarchy of the semantic field "food", the semantic set of its units, their connotative potential is largely determined by the characteristics of the fragment of the world.

The value is manifested in the specific selection of the linguistic means which describe the facts and the phenomena of the surrounding reality from a certain point of view that is ethnoculturally and socially determined. The nuclear zone of the lexical-semantic field "food" consists of the native vocabulary, i.e. words of the Anglo-Saxon origin. However, some borrowings have been so assimilated into the recipient language that they are perceived by the linguistic and cultural communities as the native vocabulary, which is characterized by the high usage frequency, and accordingly, they are located in the nuclear zone of the given semantic field.

Key words: *lexical-semantic field, nuclear zone, peripheral zone, conceptual model*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Котелевець Анна Олександрівна,
студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання денної,
факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія,
освітньо-професійна програма Мова і література (англійська),
адреса електронної пошти anitakotelevets1@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Лексико-семантичне поле «продукти харчування» в сучасній англійській мові»
відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що
визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких
ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є
ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям
академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою
Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) _____

